

Η θέση του Οικουμενικού Πατριαρχείου και οι εκκλησιαστικοί Κανόνες

/ [Πεμπτούσια](#)

• Μετά την πτώση του κομμουνιστικού καθεστώτος στην **Αλβανία** το Οικουμενικό Πατριαρχείο απέστειλε εκεί **ως Έξαρχο** τον Αναστάσιο (Γιαννουλάτο), ενώ το 1992 **τον εξέλεξε** ως Αρχιεπίσκοπο Τιράνων και πάσης Αλβανίας. **Μητροπολίτες προερχόμενοι από το Οικουμενικό Πατριαρχείο** μετά του Αρχιεπισκόπου Αναστασίου εξέλεξαν νέους Μητροπολίτες για την Εκκλησία της Αλβανίας. Ο Αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος με επιστολή του στον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο επισημαίνει: «...αισθανόμεθα την ανάγκη να εκφράσωμεν... ευχαριστίας δια **την ιστορικήν πρωτοβουλίαν** της Υμετέρας Θειοτάτης Παναγιόττης προς ανασύστασιν της Ορθοδόξου Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Αλβανίας ως και δια τας προσφάτους **κανονικάς ενεργείας του Οικουμενικού Θρόνου** προς οριστικήν επίλυσιν του χρονίζοντος θέματος της συγκροτήσεως της Ιεραρχίας της κατ' Αλβανίαν Εκκλησίας».

Η σχετική απάντηση του Πατριάρχου Βαρθολομαίου μεταξύ άλλων διαλαμβάνει: «...η **Μήτηρ Αγία του Χριστού Μεγάλη Εκκλησία, συμφώνως προς την ανατιθεμένην αυτήν υπό των ιερών κανόνων διακονίαν, ευρέθη ενώπιον της ιεράς επιταγής ίνα αναλάβη πρωτοβουλίαν και εμερίμνησε ίνα...**». Ο Οικουμενικός Πατριάρχης **κοινοποίησε** τα γενόμενα για την Εκκλησία της Αλβανίας στις άλλες Ορθόδοξες Εκκλησίες **και κατόπιν τούτου** ο Αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος **ανεγνωρίσθη από όλες** αυτές ως κανονικός Αρχιεπίσκοπος Τιράνων[135].

• Το 1998 η **Εκκλησία Τσεχίας και Σλοβακίας** ανεγνωρίσθη από το Οικουμενικό Πατριαρχείο ως αυτοκέφαλος, ενώ οι ιερείς της σε δεύτερο βαθμό και οι Μητροπολίτες σε πρώτο δικάζονται υπό δικαστηρίου συμπληρούμενο ως προς τα μέλη του **αποκλειστικά από ιεράρχας του Οικουμενικού Πατριαρχείου**. Οι Μητροπολίτες μπορούν σε δεύτερο βαθμό να προσφύγουν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Το Άγιο Μύρο λαμβάνεται, επίσης, από το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Σύμφωνα με ειδική διάταξη του Τόμου Αυτοκεφαλίας η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Τσεχίας και Σλοβακίας έχει ευθύνη «δια πάσαν παράβασιν ου μόνον ενώπιον της Αγίας και Ιεράς Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου, αλλά και ενώπιον Μείζονος και Υπερτελούς Συνόδου ειδικώς επί τούτω συγκαλουμένης, **μερίμνη και ενεργείαις του Οικουμενικού Πατριαρχείου**».

Σύμφωνα με άλλη διάταξη «προκειμένου περί ζητημάτων η αποριών γενικωτέρας εκκλησιαστικής φύσεως, εξερχομένων των ορίων της δικαιοδοσίας των επί μέρους

Αυτοκεφάλων Εκκλησιών, ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Πράγας και πάσης Τσεχίας και Σλοβακίας **απευθύνεται προς τον καθ' ημάς Αγιώτατον Πατριαρχικόν Οικουμενικόν θρόνον**, δι' ου η κοινωνία μετά πάσης Επισκοπής Ορθοδόξων, των ορθοτομώντων τον λόγον της αληθείας, και ζητεί ούτω την έγκυρον των αδελφών Εκκλησιών γνώμην και συναντίληψιν»[136].

- Μετά την παραίτηση του αρχιεπισκόπου Τσεχίας και Σλοβακίας Χριστοφόρου (2013), ο Τοποτηρητής της Αρχιεπισκοπής Συμεών, μετά τήν **αυθαίρετη αποπομπή του** από δύο Μητροπολίτες και ένα βοηθό επίσκοπο, ορισθέντος άλλου ως τοποτηρητού, ο οποίος κατόπιν αντικανονικώς εξελέγη και Αρχιεπίσκοπος, απευθύνθη προς το Οικουμενικό Πατριαρχείο για τη διευθέτηση του θέματος. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο και πλείστες άλλες Ορθόδοξες Εκκλησίες ευλόγως δεν ανεγνώρισαν τα αντικανονικώς γενόμενα[137].

- Πέραν όλων όσων ανωτέρω **ενδεικτικά** ανεφέρθησαν, είναι γνωστό ότι με τις εγκυκλίους του 1902 και 1904 επί πατριάρχου Ιωακείμ Γ' και την εγκύκλιο του 1920 το Οικουμενικό Πατριαρχείο ανέλαβε σοβαρές διορθόδοξες και διαχριστιανικές πρωτοβουλίες σφυρηλατώντας την ενότητα των Ορθοδόξων Εκκλησιών και προσβλέποντας στην επίλυση των προβλημάτων που απασχολούν σήμερα την Ορθοδοξία και τον κόσμο. Με δική του πρωτοβουλία συνήλθαν οι 4 Πανορθόδοξες διασκέψεις. Στην πρώτη (Ρόδος 1961) κατηρτίσθη ο κατάλογος των θεμάτων, τα οποία πρόκειται να συζητήσει η μέλλουσα να συγκληθεί Μεγάλη Πανορθόδοξος Σύνοδος.

Στη δεύτερη και στην Τρίτη (Ρόδος 1961, 1963) συζητήθηκε η έναρξη διαλόγου με τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία. Στην Τέταρτη (Γενεύη 1968) μεταξύ άλλων καθορίστηκε **ο τρόπος της διορθόδοξου συνεργασίας για την προπαρασκευή της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου**. (Στη σχετική αυτή απόφαση παραπέμπει στην τελευταία του υποσημείωση το κείμενο της Ρωσικής Εκκλησίας). Με πρωτοβουλία, περαιτέρω, του Οικουμενικού Πατριαρχείου συνήλθαν 4 προσυνοδικές Πανορθόδοξες Διασκέψεις στη Γενεύη (1976, 1982, 1986, 2009). Η τρίτη εξ αυτών επεξεργάστηκε και αποφάσισε τον **Κανονισμό Λειτουργίας των Προσυνοδικών Πανορθοδόξων Διασκέψεων**. (Σε αυτόν τον κανονισμό παραπέμπει, επίσης, στην τελευταία του υποσημείωση το κείμενο της ρωσικής Εκκλησίας)[138].

III. Ο 34ος κανών των Αγ. Αποστόλων και η Πενταρχία

Το κείμενο της Εκκλησίας της Ρωσσίας, ενώ δέχεται την εφαρμογή του 34ου κανόνα των Αγ. Αποστόλων σε επαρχιακό επίπεδο, δηλ. στο επίπεδο των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών, αρνείται την εφαρμογή του ίδιου κανόνα σε

παγκόσμιο επίπεδο, δηλ. στο πλαίσιο της Πενταρχίας των Πατριαρχών κατά την α΄ χιλιετία και στις σχέσεις των Προκαθημένων των κατά τόπους αυτοκεφάλων Ορθοδόξων Εκκλησιών, όπως αυτές διαμορφώθηκαν κατά τη β΄ χιλιετία[139]. **Θεωρεί ασφαλώς ως δεδομένο ότι το κείμενο της Ραβέννας μεταφέρει την αρμοδιότητα του Πρώτου σε επαρχιακό επίπεδο στο παγκόσμιο επίπεδο . Κάτι τέτοιο όμως δεν προκύπτει από το κείμενο της Ραβέννας.**

Ο 34ος κανών των Αγ. Αποστόλων, προσβλέποντας στην ενότητα των επισκόπων και θεωρώντας ευλόγως ότι «Ούτω γαρ ομόνοια έσται και δοξασθήσεται ο Θεός, δια Κυρίου, εν αγίω πνεύματι», ορίζει ότι οι επίσκοποι της κάθε εκκλησιαστικής ενότητας δεν μπορούν να αποφασίζουν «τι πράττειν περιττόν» χωρίς τη συναίνεση του Πρώτου (του Μητροπολίτου στο επίπεδο μιας επαρχιακής συνόδου ή του Πατριάρχου στο πλαίσιο μιας εκ Μητροπολιτών Πατριαρχικής Συνόδου). Το ίδιο ισχύει και για τον Πρώτο, ο οποίος δεν μπορεί να λειτουργεί «άνευ της των πάντων γνώμης»[140].

Είναι προφανές ότι ο 34ος Κανόνας των Αποστόλων αναφέρεται αποκλειστικά **στον τρόπο λήψεως των αποφάσεων** και όχι σε οποιαδήποτε άλλη αρμοδιότητα του Πρώτου και της υπ' αυτόν Συνόδου που παρέχεται από άλλους κανόνες. **Απαιτεί δε ομοφωνία στη λήψη των αποφάσεων.** Η αμοιβαία δέσμευση μεταξύ Πρώτου και συνόδου ισχύει κατά το 34ο κανόνα των Αποστόλων μόνο για τα «περιττά». Αυτό επισημαίνει και ο Βαλσαμών στο ερμηνευτικό του σχόλιο παρατηρώντας: «Το δε μη πράττειν τι τον πρώτον άνευ της γνώμης των επισκόπων αυτού, **μη είπης νοείσθαι εις άπαντα τα παρά τούτου γίνεσθαι μέλλοντα, αλλά εις μόνα τα περιττά.** Ει γαρ τούτο είπης υποβιβασθήσεται ο χειροτονών του χειροτονουμένου»[141].

Τότε ο πρώτος δε θα μπορούσε απολύτως τίποτα να κάνει χωρίς τη γνώμη των υπ' αυτόν αρχιερέων, ενώ οι τελευταίοι θα έχουν πάντοτε ανάγκη της παρουσίας του Πρώτου και όχι μόνο στα «περιττά». Κάτι τέτοιο δεν ευσταθεί, επισημαίνει ο Βαλσαμών. Ο Αριστηνός γίνεται περισσότερο σαφής διευκρινίζων, ποιά πράγματα θεωρούνται «περιττά»: «**οίον επισκόπους ζητείν, περί δογμάτων ζητείν, η εκποιήσεις εκκλησιαστικών τινων ποιείσθαι**»[142]. Οι παραπάνω διασαφήσεις των βυζαντινών ερμηνευτών αφήνουν να εννοηθεί ότι ο Πρώτος στο επίπεδο μιας κατά τόπους Εκκλησίας έχει ένα ελεύθερο πεδίο λειτουργίας, εκτός εάν πρόκειται για εκλογή αρχιερέων, για δογματικά θέματα και για εκποιήσεις εκκλησιαστικών πραγμάτων.

[Συνεχίζεται]

[135]. Για τα σχετικά κείμενα, Вλ. Ορθοδοξία (νέα σειρά) 5 (1998) 419-428.

[136]. Για τον τόμο αυτοκεφαλίας Вλ., Ορθοδοξία 5 (1998) 433-438.

[137]. <http://www.ec-part.org/docdisplay.php?lang=gr&id=1876&tla=gr>

[138]. Вλ. κείμενο Πατριαρχείου Μόσχας, оп.παρ., υποσ. 13.

[139]. Για το λόγο αυτό επισημαίνει: «В силу того, что природа первенства, существующего на разных уровнях церковного устройства (епархиальном, поместном и вселенском), различна, функции первенствующего на разных уровнях не тождественны и не могут переноситься с одного уровня на другой». Καίλιγοπαρακάτωαναφέρει: «В свою очередь, **распространение** того первенства, которое присуще предстоятелю автокефальной Поместной Церкви (по 34-му Апостольскому правилу), **на вселенский уровеньнаделило** бы первенствующего во Вселенской Церкви особыми полномочиями вне зависимости от согласия на это Поместных Православных Церквей.»

Перенесение функций служения первенства с уровня епископии на вселенский уровень, по существу, означает признание особого вида служения— «вселенского архиерея»

[140]. Ρ. Ρ. Β´, 45.

[141]. Ρ. Ρ. Β´, 47.

[142]. Ρ. Ρ. Β´, 47.